ኒቆዲሞስ

የመጀመሪያው ጾም፡ ዐቢይ ጾም ወይም ሁዳዴ፤ ጌታ ከተጠመቀ በኋላ ሳይውል ሳያድር ወደ ቆሮንቶስ ተራራ ሄዶ በዚያው አርባ ቀንና አርባ ሌሊት ተወስኖ የጾመው ጾም ነው። ዐቢይ ጾም ስምንት ሳምንታት ሲኖሩት፤ እያንዳንዳቸውም የራሳቸው መጠሪያ አላቸው። መጠሪያው የተሰጣቸውም በኢትዮጵያዊው ሊቅ በቅዱስ ያሬድ ሲሆን፤ በቅዱስ ወንጌል ለተመዘገቡና ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከፈጸማቸው ድንቅና ተአምራት፤ ካስተማራቸውም ትምህርቶች መካከል በመምረጥ እንደ መታሰቢያ ይሆኑ ዘንድ፤ በጾመ ድጓ መዝሙሩ በመመደብ ስም ሰጥቶ ሰይሟቸዋል።

የመጀመሪያው እሑድ ዘወረደ ይባላል፤ ይሄውም፤ ጌታ ሰው ለመሆን ወደዚች ምድር መውረዱን ለማስታወስ ዘወረደ ተባለ (ዮሐ.፫፡፲፫፤ ገላ.፬፡፬)።

ሁለተኛው እሑድ ቅድስት ይባላል፤ የዕለተ ሰንበትን ቅድስና (ክብር) በተጨማሪም እያንዳንዱ ሰው በንስሐ ንጹሕ መሆን፤ መቀደስና መንጻት እንዳለበት ስለሚያስተምር ቅድስት ተባለ (፩ጴጥ.፩፡፲፫፤ ዘሌዋ.፲፱፡፪)።

ሦስተኛው እሑድ፤ ምኵራብ ነው። ጌታ ብዙ ጊዜ በምኵራብና በቤተ መቅደስ እየተገኘ በማስተማር የእግዚአብሔርን ቤት ያስከበረበትን ስለሚገልጽ ምኵራብ ተባለ (ማቴ.፳፩፡፲፪፤ ዮሐ.፪፡፲፫–፲፯)።

ምኵራብ የማኅበረ አይሁድ ቤተ ጸሎት ነው። በየወረዳውና በየቀበሌው የሚከፈት ሲሆን፤ ቤተ መቅደስ ግን አንድ ነው፤ ይኸውም በኢየሩሳሌም ታንጾ የነበረው ነው።

አራተኛው እሑድ፡ መጻጕዕ ወይም የፈውስ እሑድ (የድኅነት ወይም የመዳን ቀን) ይባላል። ጌታችን በሽተኞችን፤ ድውያንን መፈወሱን፤ ዕውራንን ማብራቱን የሚያስታውስ (ዮሐ.፭፡፩–፱)።

አምስተኛው እሑድ ደብረ ዘይት ይባላል። ጌታችን በደብረ ዘይት ተራራ ላይ ሆኖ ያስተማረውን የዳግም ምጽአትና የዓለምን ፍጻሜ ስለሚገልጽ ደብረ ዘይት ተባለ (ማቴ.፳፬፡፶፩)።

ስድስተኛው ገብር ኄር ነው። መክሊት ለአገልጋዮቹ የሰጠው ጌታ ምሳሌ የሚነገርበት ስለ ሆነ ገብር ኄር ተባለ (ማቴ.፳፭፡፲፬–፴)።

ሰባተኛው እሑድ፤ ኒቆዲሞስ ነው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሌሊት ወደ እርሱ መጥቶ ለነበረው ፈሪሳዊ ኒቆዲሞስ፤ የዳግም ልደትን ምስጢር (ምስጢረ ጥምቀትን) ያስተማረበት በመሆኑ ኒቆዲሞስ ተባለ (ዮሐ.፫፡፩–፲፫)።

ስምንተኛውና የመጨረሻው ሳምንት እሑድ ደግሞ ሆሣዕና ይባላል። ጌታ በአህያ ውርንጫ ላይ ተቀምጦ፤ ሕዝቡ ሆሣዕና እያለ

በማመስገን፣ ታጅቦ ወደ ኢየሩሳሌም የገባበትን ዕለት የሚያስታውስ በመሆኑ ሆሣዕና ተብሏል (ሉቃ.፲፱፥፳፰–፵)።

እንግዲህ ለዛሬ የምንመለከተው በ«ኒቆዲሞስ» ስም ስለ ተጠራው ስለ ሰባተኛው እሑድ ይሆናል።

ቅዱስ ዮሐንስ በጻፈው ወንጌል በምዕራፍ ሦስት ላይ እንደ ተገለጸው፣ ኒቆዲሞስ የተባለ ሰው በሌሊት ወደ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሄዶ ስለ ዳግም መወለድ በመማሩ፣ ይህ ትምህርት የሚነገርበትና የሚዘመርበት ሰባተኛው ሰንበት (እሑድ) በመሆኑ ዕለቱ ኒቆዲሞስ ይባላል።

«ከፈሪሳውያን ወገን የአይሁድ አለቃ የሆነ ኒቆዲሞስ የሚባል ሰው ነበረ። እርሱም በሌሊት ወደ ኢየሱስ መጥቶ፣ ‹መምህር ሆይ፣ እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ከሆነ በቀር አንተ የምታደርጋቸውን እነዚህን ተአምራት (ምልክቶች) ሊያደርግ የሚችል የለምና መምህር ከእግዚአብሔር እንደ መጣህ እናውቃለን›» አለው።

ኢየሱስም መልሶ፣ «እውነት እውነት እልሃለሁ፤ ሰው ከውኃና ከመንፈስ ካልተወለደ በቀር ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ሊገባ አይችልም። ከሥጋ የተወለደ ሥጋ ነው፤ ከመንፈስ የተወለደም መንፈስ ነው። ዳግመኛ ልትወለዱ ያስፈልጋችኋል ስላልሁ አታድንቅ። ነፋስ ወደሚወደው ይነፍሳል፤ ድምፁንም ትሰማለህ፤ ነገር ግን ከወዴት እንደ መጣ፣ ወዴትም እንደሚሄድ አታውቅም። ከመንፈስም የተወለደ ሁሉ እንዲሁ ነው» አለው።

ኒቆዲሞስም፣ «ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል?» ሲል ጠየቀ።

ኢየሱስም መልሶ፣ «አንተ የእስራኤል መምህር ስትሆን፣ ይህን አታውቅምን? እውነት እውነት እልሃለሁ፤ የምናውቀውን እንናገራለን፤ ያየነውን እንመሰክራለን፤ ምስክራችንንም አትቀበሉም፤ ስለ ምድራዊ ነገር በነገርናችሁ ጊዜ ካላመናችሁ፣ ስለ ሰማያዊ ነገር ብንነግራችሁ እንዴት ታምናላችሁ?»› ሲል ጌታችን ነገረው (ዮሐ.፫፥፩–፲፪)።

እዚህ ላይ እንዳስተዋልነው፣ ኒቆዲሞስ ከፈሪሳውያን አንዱ ነበር። ፈሪሳውያንም ጌታችን በነበረበት ዘመን፣ (በመዋዕለ ሥጋዌው) ዋናው የሃይማኖቱና የሥርዓተ ኦሪቱ ጠባቂዎች ነበሩ። ሕገ ኦሪቱን ከሁሉም አብልጠው እንደሚጠብቁና ለሥርዓተ ኦሪቱም መጠበቅ ተቈርቋሪዎችና ቀናተኞች፣ ይልቁንም ከማንም በላይ ተመጻዳቂዎች እንደ ነበሩ በማቴዎስ ወንጌል ላይ ተገልጾአል (ማቴ.፳፫፥፩–፴፮)።

በተጠቀሰውም ምዕራፍ፣ ጌታችን ፈሪሳውያንን በሚመለከት በሰፊው ተናግሮአል። ፈሪሳውያን ግብዞች፣ ተመጻዳቂዎች፣ እንደ ሆኑ ምሳሌ እያወጣ አስረድቶአል። ፈሪሳውያን የተናገሩትንና ያስተማሩትን ራሳቸው ምን ጊዜም በተግባር የማያውሉትን የነገርና የአፍ ሰዎች ብቻ እንደ ነበሩ ጌታችን መስክሮባቸዋል። ጌታችን ወንጌልን በሚሰብክበት ጊዜና ልዩ ልዩ በሽተኞችን በሚፈውስበት ጊዜ፣ ፈሪሳውያን በቅናት እየተነሡ ብዙ እንቅፋት ይፈጥሩበት እንደ ነበርና ብዙ ጊዜም አጥብቀው ይከራከሩት እንደ ነበር በወንጌሉ ተገልጾአል። ፈሪሳውያን ጌታችንን ሊያሳስሩትና ሊገድሉትም ብዙ ጊዜ ሙከራ ማድረጋቸውን ወንጌላውያኑ በሰፊው ገልጸውታል።

ፈሪሳውያንና ተከታዮቻቸው ኢየሱስን፤ እርሱ ክርስቶስ ነው ብሎ የሚያምንና የሚመሰክር ቢኖር ከምኩራብ እንደሚያስወጡት ተስማምተው ስለ ነበር (ዮሐ.፱፥፳፪፤ ፲፪፥፵፪)፤ ኒቆዲሞስ እየተደበቀ ሌሊት ሌሊት ወደ ኢየሱስ በመሄድ ስለ ዳግም ልደት፤ ዳግመኛ ስለ መወለድ፤ ማለትም ከውኃና ከመንፈስ ቅዱስ መወለድ ማለት ምን ማለት እንደ ሆነ ስላቀረበው ጥያቄ፤ ጌታችን በሚገባ ገለጸለት። ከውኃና ከመንፈስ መወለድ ማለትም በወንጌል ሕግ መጠበቅ ማለት መሆኑን፤ አስተማረው። ከውኃና ከመንፈስ መወለድ ማለት ምን ማለት እንደ ሆነ በነፋስ አመጣጥና አካሄድ ምሳሌ አድርጎ አስረዳው። የነፋስ ጉዞ በዓይን እንደማይታይ ሁሉ፤ ከውኃና ከመንፈስ ቅዱስ መወለድም እንደዚሁ እንደ ሆነም ምስጢሩን ገለጸለት።

ኒቆዲሞስ፤ የዳግም ልደትን ምስጢር ማለት የጥምቀትን ሥርዓት ከራሱ ከጌታ መማር በመቻሉ እጅግ ዕድለኛ ሰው ነው። ኒቆዲሞስ፤ በግ ልጽ ባይሆንም ከዚያን ጊዜ ጀምሮ በምስጢር የጌታችን ደቀ መዝሙር ሆኖአል። ከዚያን ሰዓት ጀምሮም የክርስቶስን ትምህርት የሚወድና ለክርስቶስም ድጋፍ የሚሰጥ እንደ ሆነ በወንጌሉ ተመስክሮአል።

ከዕለታት ባንዱ ቀን ፈሪሳውያን ጓደኞቹ በክርስቶስ ላይ ተናደው ፍርድ ሊፈርዱበት ሲሞክሩ ኒቆዲሞስ አይቶ፤ «ሕጋችን (ኦሪታችን) አስቀድሞ ከእርሱ ክስ ሳይሰማ፤ ምንስ እንዳደረገ ሳያውቅ በሰው ይፈ ርዳልን?» በማለት ወገኖቹን ፈሪሳውያንን እንዳሳፈራቸው ተመ ዝግቦለታል (ዮሐ.፯፥፶)።

ኒቆዲሞስ፤ ጌታን ከመውደዱ የተነሣ ጌታችን በገዛ ፈቃዱ ቀራንዮ በመስቀል ላይ ተሰቅሎ፤ በለበሰው ሥጋ በሞተ ጊዜ፤ በምስጢር የኢየ ሱስ ደቀ መዝሙር ከነበረው ከአርማትያው ሰው ከዮሴፍ ጋር የጌታን ቅዱስ ሥጋ ከመስቀል ባወረዱት ጊዜ ኒቆዲሞስ መቶ ንጥር የሚያህል ምርጥ ሽቶ አምጥቶ ከዮሴፍ ጋር በአንድነት በክብር እንደ ከፈኑት ተጽፎላቸዋል (ዮሐ.፲፱፥፴፱)።

እንግዲህ ሰባተኛው ዕለተ እሑድ በኒቆዲሞስ ስም መጠራቱ አሁን ከፍ ብለን ባየነው ገለጻ ምክንያት ነው። በዚሁም ቀን በቤተ ክርስቲያን የሚነበበውና የሚዘመረውም ሁሉ በዮሐ.፫፥፲–፲፪ ላይ እንደ ተገለጸው፤ ኒቆዲሞስ በኢየሱስ ክርስቶስ እንዳመነ፤ ጌታችንም ከሰባቱ ምስጢራተ ቤተ ክርስቲያን መካከል የመጀመሪያውን ቦታ ስለ ያዘው ስለ ምስጢረ ጥምቀትና ከጥምቀት ዳግም መወለድ እንዳለ የሚገልጽ ነው። ጌታችን ባስተማረው መሠረት፤ ወደ መንግሥተ ሰማያት ለመግባት ከውኃና ከመንፈስ ቅዱስ መወለድ በግድ ያስፈልጋል።

ከውኃና ከመንፈስ ቅዱስ መወለድ አንድ ጊዜ ብቻ በመሆኑ ዳግም ልደት ማለት ጥምቀትም አንድ ጊዜ የሚፈጸምና የማይደገም ምስጢር ነው። በቤተ ክርስቲያናችን ሥርዓተ ቀኖና መሠረትም ሕፃናት ወንዶች በተወለዱ በአርባኛው ቀን፤ ሕፃናት ሴቶች በተወለዱ በሰማንያኛው ቀን ከውኃና ከመንፈስ ቅዱስ ዳግም ይወለዳሉ። የመንፈስ ቅዱስ ዐረቦን (መያዣ) በሆነው ሜሮንም ይታተማሉ፤(ይቀባሉ) (፪ቆሮ.፭፥፭፤ ፩ዮሐ.፪፥፳–፳፯)።

ቀደም ሲል በኦሪት ሥርዓት በተገለጸው መሠረት፣ በዚያን ዘመን ሕፃናት ሴቶች በሰማንያ ቀን፣ ሕፃናት ወንዶች ደግሞ በተወለዱ በአርባ ቀን በቤተ ሰቦቻቸው አማካኝነት በቤተ መቅደስ በመገኘት በካህን መባዕ ይቀርብላቸውና ይባረኩ ነበር (ዘሌዋ.፲፪፥፩–፰)። ከማንኛውም ኃጢአት ንጹሕ የሆነው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንኳ፣ የኦሪቱን ሕግ ለመፈጸም ሲል በተወለደ በአርባ ቀኑ እናቱ ወደ ቤተ መቅደስ ወስዳው መሥዋዕት ቀርቦለታል። አረጋዊው ስምዖንም ተቀብሎ እንዲታቀፈው ፈቅዶለታል (ሉቃ. ፪፥፳፰)።

ቃለ ምዕዳን

ከአባ ገብርኤል ሊቀ ጳጳስ

ዋሽንግተን ዲሲ – አሜሪካ

የካቲት ፲፱፻፺፮ ዓ.ም